

Antropolojik açıdan suç[‡]Cumali Çatak^{1,2*}, Meryem Bulut³

* Sorumlu Yazar / Corresponding Author:

Cumali Çatak

Ankara Üniversitesi

Adli Bilimler Enstitüsü

Adli Antropoloji Programı

Ankara/Türkiye

E-posta/ E- mail: cml.ckt@ankara.edu.tr

Alındı/Received: 13 Mart/ March 2025

Düzeltildi/ Revised: 19 Temmuz/ July 2025

Kabul/Accepted: 13 Ekim/ October 2025

Yaymlandı/Published: 31 Aralık/ December 2025

¹ Uzman| Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Disiplinler Arası Adli Bilimler Anabilim Dalı, Adli Antropoloji, Ankara-Türkiye² Uzman| Ankara Üniversitesi, Adli Bilimler Enstitüsü, Disiplinler Arası Adli Bilimler Anabilim Dalı, Adli Antropoloji, Ankara-Türkiye³ Prof. Dr.| Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih- Coğrafya Fakültesi, Antropoloji Bölümü, Sosyal Antropoloji, Ankara- Türkiye

Öz

Bu çalışma, suçun yalnızca ceza hukukuna indirgenemeyeceğini; kültürel, ekonomik ve toplumsal dinamiklerle şekillenen çok boyutlu bir süreç olduğunu ve evrensel bir tanımının oluşturulmasının güçlüğüne vurgulamaktadır. Literatürde yer alan araştırmalardan yola çıkılarak, her toplumun kendi normları, deneyimleri, iktidar ilişkileri ve ekonomik koşulları doğrultusunda suç farklı biçimlerde yorumladığı ve bu nedenle suçun bu özelliklerine göre uygun araştırma yöntemleriyle değerlendirilmesi gerektiği ortaya konmaktadır. Çalışmada, toplulukların ritüelleri, akrabalık yapıları ve inanç sistemleri aracılığıyla suçun meşrulaştırılma biçimleri incelenmekte; etnografik yöntemlerin kullanımıyla günlük yaşamın derinliklerine inerek suçun sembolik ve kültürel boyutlarını açığa çıkarmaya odaklanılmaktadır. Benzer şekilde, kültürel kriminoloji de etnografik yöntemi kullanarak kültürün hem dinamik süreçlerini hem de yerleşik uygulamalarını dikkate almakta; böylece suçun toplumsal temsillerini ve sembolik yapısını tartışmaktadır. Ekonomik kriz, savaş ve göç gibi makro düzey faktörlerin de suçun biçimlenmesinde etkili olduğu vurgulanmakta ve bu durum, disiplinler arası yaklaşımların önemini gözler önüne sermektedir. Sonuç olarak, suçun tek boyutlu analizlerle anlaşılamayacağı ve toplumsal, kültürel ile ekonomik etkenlerin bütüncül değerlendirilmesiyle politika geliştirilmesinin kaçınılmaz olduğu görülmektedir. Bu bağlamda çalışma, suçun tanımlanmasında yerel kültürel kodların ve sosyal yapıların rolünü derinlemesine tartışarak suçun yalnızca bireysel bir sapma değil, aynı zamanda toplumsal bellek ve kimlik inşasıyla yakından ilişkili olduğunu göstermektedir. Böylece, disiplinler arası yöntemlerin kullanımıyla suçun daha kapsamlı biçimde anlaşılması sağlanmakta ve politika oluşturma süreçlerinde yeni yaklaşımlara kapı aralanmaktadır. Bu yaklaşım, mevcut tartışmaların derinleşmesine olanak tanınması bakımından önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Antropoloji, Etnografi, Kültür, Suç, Kültürel Kriminoloji

Crime from an anthropological perspective

Abstract

This study emphasizes that crime cannot be reduced merely to criminal law; rather, it is a multidimensional process shaped by cultural, economic, and social dynamics, highlighting the inherent difficulty in establishing a universal definition. Based on existing literature, it is argued that each society interprets crime differently according to its own norms, experiences, power relations, and economic conditions, thus necessitating the use of appropriate research methodologies tailored to these particular characteristics. The study investigates how crime is legitimized through rituals, kinship structures, and belief systems of communities, utilizing ethnographic methods to delve deeply into everyday life to uncover the symbolic and cultural dimensions of crime. Similarly, cultural criminology employs ethnographic methods to account for both the dynamic processes and entrenched practices of culture, thereby addressing the social representations and symbolic structure of crime. Macro-level factors such as economic crises, wars, and migration are also identified as influential in shaping crime, underscoring the importance of interdisciplinary approaches. Consequently, crime cannot be fully understood through one-dimensional analyses; instead, comprehensive assessments of social, cultural, and economic factors are essential for policy development. In this context, the study thoroughly discusses the role of local cultural codes and social structures in defining crime, demonstrating that crime is not only an individual deviation but also closely related to collective memory and identity construction. Therefore, the use of interdisciplinary methods facilitates a more comprehensive understanding of crime, opening new avenues in policy-making processes

Key Words: Anthropology, Ethnography, Culture, Crime, Cultural Criminology

Giriş

Suçun, yalnızca ceza hukukunun belirlediği kuralları ihlal eden davranışlardan ibaret olmadığı, aynı zamanda kültürel, ekonomik ve toplumsal faktörlerle şekillenen çok boyutlu bir kavram olduğu görülmektedir (Sutherland, 1939; Moore, 1978). Bir eylem, belirli bir bağlamda “mutlak

[‡]Bu makale Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Disiplinlerarası Adli Bilimler Anabilim Dalı’nda Prof. Dr. Meryem Bulut danışmanlığında 2020 yılında tamamlanmış “Suç ve kültür ilişkisinin adli antropoloji alanında kullanılması” başlıklı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

[‡]This article is produced from the master’s thesis titled “Use of crime and culture relationship in forensic anthropology” completed in 2020 and supervised by Prof. Dr. Meryem Bulut at Ankara University, Graduate School of Health Sciences, Department of Interdisciplinary Forensic Sciences.

suç” olarak değerlendirilirken, farklı koşullarda “zorunluluk”, “töre” ya da “savunma” gibi gerekçelerle meşrulaştırılabilmektedir (Benedict, 2011; Boas, 2015). Suçun tanımındaki bu çeşitlilik, hukuki düzenlemelerin ötesinde normatif sistemler ve yerel değerler gibi faktörlerin belirleyici rol oynadığını ortaya koymaktadır.

Disiplinlerarası araştırmalar, suçun toplumsal ve kültürel boyutlarını görmezden gelmenin eksik veya yanıltıcı analizlere yol açabileceğini savunmaktadır (Durkheim, 1951; Merton, 1957). Ekonomik kriz, savaş, göç gibi geniş ölçekli faktörler, suçun türlerini dönüştürmekte, suç işleme motivasyonlarını çeşitlendirmekte ve bu eylemlerin nasıl algılandığını temelden değiştirebilmektedir (Adler, 1975; Sageman, 2004). Bu anlamda da antropolojinin suç tanımlaması önemlidir. Antropolojide suçu kültürel açıdan meşru olarak kabul edilmeyen davranışlar olarak belirtmek olanaklıdır. Suçun devamlılığını sağlayan kültürel kabullerdir. Dolayısıyla suç, dar bir hukuki çerçevenin ötesine taşınarak, toplumsal yapı, kültürel normlar, iktidar ilişkileri ve ekonomik dinamiklerle birlikte ele alınmalıdır.

Sosyal antropolojinin suç konusuna yaklaşımında, hukuki sınırlamaların ötesine geçilerek kültürel değişkenlerin dikkate alınması önemlidir (Moore, 1978). Bir eylemin suç olarak tanınması, çoğu zaman yerel değerler, geçim stratejileri ya da sembolik ritüellerle yakından bağlantılıdır. Franz Boas gibi öncü isimler, farklı topluluklarda aynı davranışların bambaşka anlamlar taşıyabileceğini göstermiştir (Boas, 1911). Bu perspektife göre suç, katı biçimde evrensel bir tanımdan ziyade, topluluğun paylaştığı anlatılar ve normatif sistemlerle şekillenen değişken bir edimdir.

Bu çalışma, suç ve kültür etkileşimini ele alan sosyal antropoloji literatürünü gözden geçirerek, suç ediminin yorumsamacı biçimde ele alınmasının, istatistiksel yöntemlerin ötesinde daha bütüncül bir anlayış sunduğunu göstermeyi amaçlamaktadır. Bu yaklaşım, yalnızca nicel verilerle sınırlı kalmanın suçu kavramayı güçleştirebileceğini vurgulamakta; sosyal antropolojik bakış açısının dolayısıyla da etnografik yöntemin, suçun kültürel kodlarına odaklanarak çok katmanlı bir analiz sunabileceğini ileri sürmektedir. Böylelikle, salt hukuki bakış açısına indirgenen analizlerin bu sorunsalı tam anlamıyla açıklamakta yetersiz kalabileceğine dikkat çekmektedir.

Antropolojik açıdan suçun tanımlanması

Moore (1978) çağdaş antropoloji literatüründe

suçun evrensel bir kavram olmadığı; her toplumun kendi normatif sistemi üzerinden inşa ettiği bir olgu olduğu tezini ortaya koymuştur. Benedict (2011) ise kırsal alanlarda “töre” veya “namus” gerekçesiyle gerçekleştirilen şiddet eylemlerinin yerel topluluklarca meşru addedildiğini; buna karşın ulusal ve uluslararası hukuk nezdinde cinayet olarak sınıflandırıldığını vurgulamıştır. Bu bağlamda suç, yalnızca hukuki bir ihlal olmaktan çıkarak iktidar ilişkilerinin, kültürel değerlerin ve toplumsal belleğin birbirine nüfuz ettiği çok katmanlı bir fenomen olarak anlaşılmıştır.

Suç üzerinde çalışan antropologlar, sahadan elde edilen etnografik verileri, arşiv belgelerini ve gerektiğinde adli antropoloji bulgularını birleştirerek, suçun ekonomik, politik ve sembolik yönlerini aydınlatmaya çalışmaktadır. Bu perspektif, suçun kökeninde yer alan etnik, dinî veya ideolojik gerilimleri daha geniş bir çerçevede anlamayı mümkün kılmaktadır (Boas, 2015).

Suç alanında çalışan antropologlar, kitlesel göç hareketleri, savaş koşulları ve ekonomik krizler gibi durumların suçun oluşum biçimlerini ve algılanışını nasıl dönüştürdüğünü incelemektedir. Bu çalışmalar, suçun genellikle yoksulluk, sosyal dışlanma ve yapısal şiddetle iç içe geçtiğini göstermektedir. Bu bağlamda, yalnızca göçmenler değil, farklı biçimlerde marjinalleştirilen pek çok grup, hukukla ve yasa dışı pratiklerle karmaşık bir ilişki kurmaktadır. Örneğin, Philippe Bourgois’ın (2003) klasikleşmiş etnografisi, New York’taki kent yoksullarının yasal istihdam olanaklarından dışlanmaları sonucu saygınlık ve gelir elde etmek için yasa dışı uyuşturucu ekonomisine yöneldiğini canlı bir şekilde betimler. Makro bir perspektif sunan Loïc Wacquant ve Wacquant (2020) ise, özellikle ırksallaştırılmış kent yoksullarının devlet tarafından “cezalandırıcı bir zapt etme” (containment) politikasıyla yönetildiğini ve bu sürecin onları yasal sistemle sürekli bir çatışma halinde bıraktığını savunur. Aynı şekilde, dünya genelindeki yerli topluluklar üzerine yapılan antropolojik çalışmalar da bu toplulukların sömürgeci mirasın bir uzantısı olarak devlet hukuk sistemleriyle yaşadıkları çatışmalara ve topraklarından edilmelerinin onları nasıl yasa dışı görülen geçim stratejilerine itebildiğine dikkat çeker. Göçmenlerin yeni yerleştikleri bölgelerdeki yasal ve toplumsal engellerle karşılaşarak «zorunluluktan» yasa dışı işlere yönelmesi, marjinalleşmenin suçu nasıl ürettiğine dair bir başka önemli örneği teşkil etmektedir (Alvarez vd. 2025). Olağanüstü dönemlerde suçun tanımının

esnediğini gösteren bir diğer çarpıcı örnek ise savaş koşullarıdır. Wilson'a (2009) göre, savaş ortamlarında yağma veya toplu şiddet gibi eylemler, yerel halk tarafından "savunma" veya "kahramanlık" olarak yeniden anlamlandırılabilirken, uluslararası hukuk aynı eylemleri "savaş suçu" kapsamında değerlendirmektedir. Bu durum, suçun ne kadar göreceli ve bağlama duyarlı bir kavram olduğunu gözler önüne sermektedir.

Ekonomik çöküntü dönemlerinde yolsuzluğun normalleşmesi de önemli bir inceleme alanıdır. Merry'in (2006) de tartıştığı gibi, rüşvet veya kayıt dışı ekonomi gibi pratikler, bazı toplumlarda "iş yapmanın doğal parçası" olarak görülebilmekte ve bu eylemlerin yasa dışı niteliği toplumsal algıda zayıflamaktadır. Suç antropolojisi, tam da bu noktada devreye girerek suçun arka planındaki sosyal, politik ve kültürel katmanları deşifre eder. Bu yaklaşım, Turnbull (2017) gibi araştırmacıların da vurguladığı üzere, suçu yalnızca bireysel bir sapma olarak değil, toplumsal yapının ve ahlaki göreceliğin bir ürünü olarak kavramamızı sağlamaktadır. Dolayısıyla antropolojik bakış açısı, "suç" tanımının evrensel ve sabit bir kategori olmadığını; aksine, yasal kodlar, ahlaki ekonomiler ve hayatta kalma stratejilerinin kesişiminde sürekli yeniden müzakere edilen çekişmeli bir alan olduğunu ortaya koymaktadır.

Sosyal antropolojide suç araştırmaları

Sosyal antropoloji, insan topluluklarının örgütlenme biçimlerini, akrabalık ilişkilerini ve inanç sistemlerini kapsamlı bir perspektiften ele alarak, suç ve şiddeti coğrafi ve politik bağlamlarıyla birlikte incelemeyi amaçlamaktadır (Bourdieu, 1984; Malinowski, 1992). Özellikle norm ihlali ya da istisna olarak değerlendirilen suç, bu alana göre sabit bir kavram olmaktan çok, toplumsal ve kültürel değişkenler ışığında şekillenmektedir (Hoebel, 1961). Kültürel görelilik ilkesi, toplulukların kendi değer sistemlerine göre suçu tanımladığını, dolayısıyla evrensel bir suç tanımına ulaşmanın güç olduğunu vurgulamaktadır (Benedict, 2011; Boas, 2015). Bu bakış açısıyla incelendiğinde, bir toplulukta "ağır suç" kategorisine giren bir eylem, başka bir toplumda meşru ya da olağan kabul edilebilmektedir. Sosyal antropologlar bu farklılıkların kökenini kültürel kodlarda ve yerel normlarda deneyimlerde aramaktadırlar (Moore, 1978).

Özellikle savaş ve göç gibi toplumsal çalkantılara yol açan süreçler, suç algılarında belirgin

dönüşümlere neden olmaktadır (Comaroff, 2001). Savaş zamanlarında yağma, etnik şiddet veya kitlesel mülksüzleştirme gibi eylemler, belirli gruplar tarafından "milli dava" ya da "haklı intikam" söylemiyle meşrulaştırılabilirken, uluslararası hukukta insanlığa karşı işlenen suçlar kapsamında değerlendirilmektedir (Wilson, 2009). Benzer şekilde göçmen topluluklar, dışlanma ve ekonomik dezavantajlar karşısında yasa dışı yollardan gelir elde etmeye yönelebilmektedir. Ekonomik kriz dönemleri de suç oranlarını yükselterek hırsızlık, sahtecilik veya rüşvet gibi çeşitli ihlallerin yaygınlaşmasına zemin hazırlamaktadır (Spitzer, 1975). Bazı topluluklarda rüşvet, yazılı olmayan bir "iş kolaylaştırma" normu haline gelebilmektedir (Merry, 2006).

Sosyal antropolojik yöntem, tam da bu farklılıkları ve dönüşümleri anlamak üzere geliştirilmiş nitel araştırma tekniklerini içermektedir. Katılımcı gözlem ve derinlemesine mülakatlar, araştırmacının yerel halkın günlük yaşamına nüfuz etmesine, onların değerler sistemini ve toplumsal rollerini içeriden kavramasına imkân tanımaktadır (Bourdieu, 1984). Malinowski (1992), Avrupalı gözlemcilerce "ilkel" sayılan bazı ritüellerin, yerel toplumun bütünlüğünü korumada etkin rol oynadığını ve bu ritüellerin dışarıdan bakıldığında "suç" olarak tanımlanabilecek bazı davranışları meşru kılabilirdiğini öne sürmektedir. Aynı şekilde yapısalcı yaklaşımıyla bilinen Lévi-Strauss (1969), akrabalık sistemlerinin içsel mantığını çözümleyerek, topluluğun kimleri "düşman" veya "yasak" olarak nitelendirebileceğini kültürel kodlar üzerinden okumaya çalışmıştır.

Yapısalcı antropologlar, suç ve şiddetin kültürün yapısal öğeleriyle nasıl ilişkilendiğini inceleyerek, örneğin belirli tabuların ya da yasakların ihlalini toplumsal düzenin bozulması olarak yorumlamaktadırlar. Claude Lévi-Strauss (1955), sembollerin ve mitlerin, toplumun iç dengelerini yansıttığını savunur. Bu yaklaşıma göre suç, sadece bireysel bir eylem değil, bütüncül sembolik sistem içinde meydana gelen bir "çatlak" ya da "düzensizlik"tir (Lévi-Strauss, 2008). Yapısal işlevselci antropologlar ise, suçun toplumsal denge açısından hangi işlevleri yerine getirebileceğini sorgulamaktadır. Radcliffe-Brown gibi isimler, yaptırımlar veya ritüeller aracılığıyla suçun, toplumsal bütünlüğü yeniden tesis eden bir mekanizma olarak görülebileceğini öne sürmüşlerdir (Radcliffe-Brown, 1952). Böyle bir bakış açısında akrabalık, inanç ve maddi kültür

unsurları, suçun ortaya çıkışını veya düzenlenişini bütüncül biçimde etkilemektedir.

İşlevselci antropoloji geleneğinde Malinowski'nin yanı sıra Evans-Pritchard'ın (1937) da Azande halkı üzerine yaptığı araştırma, "cadılık" ve "büyü" gibi modern ölçütlere göre suç sayılabilecek davranışların yerel sosyal yapıda nasıl konumlandığını göstermesi bakımından çarpıcıdır. Benzer yaklaşımlar, modern toplumlar da çetelerin kendi "geleneklerini" ve onur kodlarını nasıl inşa ettiğini etnografik yöntemlerle inceleyerek, suçun sadece hukuki çerçevede tanımlanamayacak kadar karmaşık olduğunu vurgulamaktadır (Anderson, 2000).

Rene Girard'ın (2003) "Şiddet ve Kutsal" adlı eserinden çıkarılan bazı kavramlar da, sosyal antropologların şiddet ve suça yönelik analizlerine ışık tutmaktadır. Girard, toplumsal düzenin kurulmasında ve sürdürülmesinde şiddetin merkezi bir yer işgal ettiğini, ritüellerin ise bu şiddeti kontrol altına almak adına ortaya çıktığını savunmaktadır. Bu bakış açısına göre kurban etme, günah keçisi seçme veya kolektif öfkeyi belirli bir figüre yöneltme gibi pratikler, aslında toplumun iç tansiyonunu boşaltan bir mekanizma işlevi görmektedir. Sosyal antropoloji, bu varsayımı hem basit teknolojiye sahip topluluklarının ritüellerinde hem de modern toplumlar da şiddetin yöneltildiği sembolik figürlerde test etmeye çalışmaktadır. Suçun ve şiddetin, kültürel bağlamda "olağan" kabul edilip edilmediği veya hangi meşrulaştırma stratejileriyle rasyonalize edildiği, Girard'ın kuramını destekleyen ya da onu sınavan saha verileriyle karşılaştırılabilir.

Şiddet ve suç çalışmalarında maddi kültür önemli bir unsurdur. Çünkü silahlar, ritüel objeleri, korunma mekanizmaları veya cezalandırma araçları, somut kültürel öğeler olarak şiddetin ve suçun işleniş biçimini belirler. Sosyal antropologlar, maddi kültürün incelenmesi yoluyla şiddetin hangi nesneler etrafında örgütlendiğini, bu nesnelere hangi sembolik anlamların yüklendiğini ve topluluk üyelerinin onları nasıl meşrulaştırdığını ortaya koymaktadır (Bourdieu, 1984). Bu süreç, hem "kabile" diyebileceğimiz daha küçük ölçekli toplumlar için hem de endüstriyel-şehirleşmiş toplumlar için geçerlidir. Örneğin, bazı topluluklarda silah sahipliği "onur" veya "özgürlük" sembolü olarak görülürken, başka bir toplulukta ağır bir suç unsuruna dönüşebilmektedir (Metzl, 2019).

Savaş, göç ve ekonomik kriz gibi makro düzey faktörler, sosyal antropologların gözlem alanını

daha da genişletmektedir. Göçün yoğun yaşandığı bölgelerde dışlanma, ekonomik yoksunluk veya etnik gerilimler, suç tanımlarını radikal biçimde dönüştürebilmektedir (Comaroff, 2001). Bu noktada akrabalık ağları hem bir dayanışma mekanizması hem de toplu yasa dışı faaliyetleri organize eden bir yapı olarak işlev görebilmektedir. Aynı şekilde savaş sonrası toplumlarda, "intikam" veya "milli dava" söylemiyle legalleştirilen şiddet, başka bir perspektifte "insanlığa karşı suç" statüsüne girebilmektedir (Wilson, 2009). Sosyal antropoloji, bu çelişen bakış açılarını sahada derlediği verilerle karşılaştırarak, suçun kültürel ve politik temelini sergilemeye çalışmaktadır.

Ekonomik kriz dönemlerinde işsizlik, hayat pahalılığı ve kaynakların yetersizliği gibi koşullar, suçun dozunu ve türlerini değiştirebilmektedir (Spitzer, 1975). Rüşvet veya kara borsa, pek çok toplumda "işleri hızlandırma" ya da "geçim sağlama" yöntemi olarak algılanabilmektedir (Merry, 2006). Sosyal antropoloji, bu tip adaptasyon stratejilerini, yerel tarih ve bellek bağlamında analiz ederek, suçun mikro ölçekte nasıl toplumsallaştığını somut örnekler üzerinden ortaya koymaktadır.

Kısacası, sosyal antropolojinin bütüncül yaklaşımı, suç ve şiddeti yalnızca yasa metinlerine sıkıştırmadan, ritüeller, akrabalık ilişkileri, maddi kültür ve meşrulaştırma stratejileri gibi düzlemlerde incelemeyi mümkün kılmaktadır (Bourdieu, 1984; Hoebel, 1961; Malinowski, 1992). Yapısalcı, işlevselci ve yapısal işlevselci okulların tümü, suçun toplumsal düzenle ilişkisini farklı açılardan değerlendirse de ortak noktaları, suçun kültürel bağlamda kazandığı anlamların çeşitliliğine işaret etmeleridir. Rene Girard'ın (2003) sözünü ettiği ritüel, kurban ve günah keçisi kavramları, bu disiplinin ele aldığı "iç gerilim" ve "düzen yeniden inşası" meselesini yakından ilgilendirmektedir. Dolayısıyla, antropolojik çalışmalar, suç ve şiddetin kökenlerini tek bir evrensel kalıba indirgeyemeyeceğimizi, her bir toplumun kültür kodları çerçevesinde ele almak gerektiğini göstermektedir (Moore, 1978). Bu yaklaşım, küreselleşme ve kültürler arası etkileşimin giderek arttığı günümüzde, suçu anlamak ve suçla başa çıkmak açısından da son derece değerli bir perspektif sunmaktadır.

Suç çalışmalarında etnografik yöntem

Etnografik yöntemin kullanılması sosyal bilimler alanında toplumsal ve kültürel yapıların kapsamlı olarak anlaşılması açısından öne

çıkılmaktadır. Katılımcı gözlem, derinlemesine mülakatlar ve saha notları gibi nitel yöntemler, araştırmacının incelenen toplulukla uzun süreli etkileşim kurmasını ve gündelik pratiklere bizzat dâhil olmasını içermektedir (Spradley, 1979). Fetterman'ın (2019) da belirttiği gibi istatistikî verilerle görünmez kalan yerel normlar, ritüeller ve değerler içeriden bir bakışla yakalanabilir. Suç incelemelerinde bu yaklaşım, resmî kayıtlara yansımaya anlamlandırmaları ve çelişkileri derinlemesine ortaya koyma olanağı sunmaktadır.

Katılımlı gözlemden etnograf, tek bir toplulukta uzun süre vakit geçirerek üyelerin gündelik yaşam pratiklerine dahil olmaktadır. Bronisław Malinowski'nin (1922) Trobriand Adaları'ndaki çalışmaları, bu modelin klasik örneklerindendir. Mobil etnografi ise hareket halindeki grupları ya da sürekli yer değiştiren toplulukları izlemeyi amaçlamaktadır. Böylece, mekânsal sınırları aşan suç faaliyetlerinde kimlik, aidiyet ve yasa ihlali algılarının dönüşümü inceleyerek bulgulara ek bir derinlik katmaktadır (Novoa, 2015).

Etnograf, araştırma sahasındaki kişilerin dile getirdiği anlatılarla birlikte gündelik pratikleri de kayıt altına almaktadır. Böylece hem söylenen hem de yapılanı karşılaştırma imkânı bularak, içsel tutarlılık ve çelişkileri saptamaktadır. Bu derin yaklaşım, soyut kuramsal çerçeveleri somut verilerle buluşturmada etkilidir. Ayrıca, etnografik süreçte “emik” ve “etik” perspektiflerin birlikte değerlendirilmesi, topluluğun kendi iç dinamiklerini (emik) ve dış gözlemcinin analitik yorumlarını (etik) bütüncül biçimde ortaya koymaktadır (Hahn vd., 2011).

Suçun coğrafi sınırlardan bağımsızlaşarak çevrimiçi mecralara taşınması, geleneksel antropolojik yöntemleri önemli bir meydan okumayla karşı karşıya bırakmıştır; zira dijital etnografi, suç ve kontrol pratiklerinin çevrimiçi alanlarda yerinde (katılımlı) gözlemlenmesini ve çevrimiçi-çevrimdışı sahalar arasında köprü kurarak bu dinamiklerin izlenmesini mümkün kılar (Gibbs ve Hall, 2021). Bu alanda bir yöntem olarak dijital etnografinin temelleri, Christine Hine (2000) gibi öncü çalışmalarla atılmıştır. Hine, Sanal Etnografi adlı eserinde, internetin hem bir kültür alanı hem de kültürel bir ürün olarak nasıl incelenebileceğini ortaya koyarken, bu yeni sahanın getirdiği zorluklara da dikkat çekmiştir. Dijital etnografi, araştırmacının, Erving Goffman (1959)'ın deyimiyle bu dijital dünyaların “sahne arkasına” sızarak, aktörlerin kendi anlam dünyalarını, jargonlarını, sosyal hiyerarşilerini ve

normatif yapılarını derinlemesine betimlemesine olanak tanır. Bu yöntemin karşılaştığı temel ikilemler arasında, fiziksel olarak bedensizleşmiş etkileşimler, çevrimiçi kimliklerin doğruluğu, mahremiyet ve araştırmacının sahadaki konumu gibi etik ve metodolojik sorunlar yer alır. Bu ilk dönemdeki metodolojik tartışmaların üzerine inşa edilen daha güncel çalışmalar ise dijital etnografinin sunduğu analitik zenginliği kanıtlamaktadır. Örneğin, Gabriella Coleman'ın (2014) “Anonymous” adlı hacktivist kolektifi üzerine yürüttüğü uzun soluklu dijital etnografi, bu alandaki zirve noktalardan birini temsil etmektedir. Coleman, Anonymous'un dışarıdan kaotik bir siber-suçlular topluluğu gibi görünmesine karşın, aslında kendine özgü bir “ahlaki ekonomi” (*moral economy*), esnek bir organizasyon yapısı ve Lulz (eğlence/alay) etrafında şekillenen sofistike bir politik öznellik inşa ettiğini göstermiştir.

Hine'in (2000) sanal sahanın doğasına ilişkin sorduğu temel sorulardan, Coleman'ın (2014) karmaşık bir dijital topluluğun kültürünü derinlemesine analiz etmesine uzanan bu gelişim, dijital etnografinin yalnızca yeni bir araç olmadığını teyit etmektedir. Bu yöntem, suç, kültür ve topluluk kavramlarının 21. yüzyılda nasıl temelden yeniden inşa edildiğini anlamak için vazgeçilmez bir analitik mercektir.

Görsel etnografi de bu yaklaşımın bir başka varyasyonudur. Fotoğraflar, videolar ve benzeri görsel materyaller, suçun toplumsal bellekteki temsilini ve simgesel boyutlarını çözümlemeye imkân tanımaktadır. Kaydedilen görüntüler, yalnızca belge niteliği taşımaz; aynı zamanda o topluluğun değerler sistemine ilişkin ipuçları da barındırmaktadır (Pink, 2020; Rose, 2022). Mary Douglas (1966), kirlenme ve tehlike gibi kavramların kültürel bağlamda değişken olduğunu vurgulayarak, görselliğin toplumsal algıyı etkileme potansiyeline dikkat çekmektedir.

Saha çalışmalarında kullanılan katılımcı gözlem ve derinlemesine görüşmeler, suçun yalnızca yasa ihlali değil, aynı zamanda kimlik, statü ve toplumsal onurla ilintili bir süreç olabileceğini de ortaya koymaktadır. Bazı topluluklarda şiddet, geçerlilik kazanmış bir müzakere aracı veya geçim stratejisi şeklinde algılanabilmektedir. Etnograf, bu tür durumlarda yasadışı ya da yabancı kabul edilen faaliyetlerin nasıl normalleştirildiğini, hangi anlatılarla rasyonelleştirildiğini ve hangi duygusal gerekçelerle benimsendiğini yerinden gözlemlemektedir (Goffman, 2014). Malinowski (1922), Mead (1928) veya Boas (1911) gibi

antropologlar, uzun soluklu saha çalışmalarının, “yabancı” görünen davranışların yerel bağlamda son derece tutarlı olabileceğini kanıtladığını vurgulamaktadır.

Kültürel suç çalışmalarında özellikle yerel normların etkisiyle “meşru” hale gelen eylemlerin incelenmesi önemlidir. Örneğin kaçak avlanma veya yasa dışı ticaret, bazı toplumlarda aile geçiminin temeli kabul edilerek sıradanlaşabilmektedir. Bu açıdan bakıldığında etnografi, tek taraflı bir ihlal yaklaşımından uzaklaşıp, suçun farklı paydaşlar tarafından nasıl tanımlandığını çok boyutlu biçimde ele almaktadır (Fetterman, 2019). Antropolojinin geniş bakış açısı, suçun kolektif hafızada ve toplumsal kimlik kurgusunda üstlendiği rolleri ortaya koymayı hedeflemektedir.

Sosyal antropolojide suç, basit bir sapma veya toplumsal hastalık şeklinde değerlendirilmeyebilir; aksine, yerel norm ve ritüellerle iç içe geçen bir etkileşim alanı olarak kabul edilmektedir. Geertz’in kültür kavrayışı, “yoğun betimleme” yaklaşımıyla suçun da dahil olduğu toplumsal pratiklerin çok katmanlı anlam ağlarını incelemeye yardımcı olmaktadır (Geertz, 1973). Burada etnografik yöntem, olayın taraflarının ifadelerini, gündelik pratiklerini ve normatif beklentilerini kaydederek, toplumsal düzeydeki çok katmanlı ilişkileri görünür kılmaktadır. Bu yaklaşım, suçun politik, ekonomik ve sembolik tüm boyutlarını kesişimsel biçimde inceleyerek, yerel anlam dünyalarını daha iyi kavramamızı sağlamaktadır (Whyte, 2012).

Etnografinin yöntemin sanal olarak da kullanılması farklı şekillerde ve ortamlarda kullanılması sosyal antropolojinin kültürel suç çalışmalarındaki yöntemsel zenginliği ortaya koymaktadır. Yerleşik, mobil, dijital ve görsel yaklaşımlar, suçun mekâna, teknolojiye ve sembollere göre nasıl yeniden biçimlendiğini anlamada araştırmacıya geniş bir ufuk açmaktadır. Toplulukların kendi değer sistemleri, geçim stratejileri ve bellek mekanizmaları incelendiğinde, suçun sıklıkla resmî kategorilerle sınırlı kalmayıp, çok boyutlu bir “sosyal yapıtaş” gibi işlediği görülebilmektedir. Etnograf, tam da bu karmaşık bütünlüğü yakalayarak, suça dair basit varsayımları sorgular ve araştırma nesnesini kültürel ve insani boyutlarıyla irdeleme imkânı bulmaktadır.

Farklı boyutlarıyla suç eylemlerine bakış: Kültürel kriminoloji

Kültürel kriminoloji, 1990’larda Jeff Ferrell, Keith Hayward ve Jock Young gibi akademisyenlerin çalışmalarından doğan bir yaklaşım olup, suçun

popüler kültür, medya ve alt-kültürlerdeki yansımalarını odak noktası hâline getirmektedir (Ferrell, 1995; Hayward ve Young, 2004; Presdee, 2000). Geleneksel kriminolojide sıklıkla görülen nicel ve nedensel analizlerin tek başına yetersiz olduğu öne sürülerek, suçun anlam, estetik ve sembolik boyutlarına da eğilmek gerektiği savunulmaktadır. Bu doğrultuda, suç eylemleri yalnızca yasal düzenin ihlal edilmesi biçiminde ele alınmamakta; toplumsal anlatılar ve kültürel ürünler içerisinde yeniden kurgulanan, sürekli dönüşen bir davranış olarak görülmektedir (Carrabine, 2012).

Kültürel kriminolojiye göre, suçun “pazarlanması” ve “tüketilmesi” konusu oldukça kritiktir. Zira suç, medya yayınları, popüler müzik, sinema, edebiyat, sosyal medya ve sokak sanatı gibi pek çok mecrada yeniden üretilen ve toplumsal bellekte yer edinen dinamik bir yapıya sahiptir (Carrabine, 2012). Buna bağlı olarak, suçun hangi biçimlerde temsil edildiği ve hangi araçlarla dolaşıma sokulduğu, suça ilgili toplumsal algıyı doğrudan etkileyebilmektedir.

Kültürel kriminoloji, suç ve suçluluk kavramını yalnızca hukuki düzenlemeler veya istatistiksel verilerle açıklamanın ötesine geçerek, toplumsal ve kültürel dinamikleri de incelemeyi amaçlayan bir yaklaşım sunmaktadır. Bu bağlamda Mercan, özellikle karakol, mahkeme veya cezaevi gibi resmî kurum merkezli saha çalışmalarının, tutuklu veya hükümlülerin anlatımlarına dayalı olduğu için manipülasyon ihtimaline açık olduğunu ileri sürmektedir. Kapalı kurumların özgün baskı koşulları sebebiyle, suça ilişkin beyanların suçun “gerçek” bağlamından koparılarak verileri kısmen çarpıtma riski taşıyabileceğine dikkat çekmektedir (Mercan, 2019). Bu durum, kriminolojik araştırmalarda elde edilen verilerin geçerlilik ve güvenilirlik düzeyini düşürebilmektedir.

Mercan, bu sınırlılığın aşılabilmesi için etnografik yöntemlerin önemini vurgulamaktadır. Suçun ortaya çıktığı toplumsal ortamda, katılımcı gözlem ve sahaya özgü etkileşimlerin incelenmesi sayesinde, faillerin ve diğer ilgili aktörlerin (örneğin mağdurlar veya kolluk kuvvetleri) duygu, düşünce ve motivasyonlarını daha bütüncül bir bakışla anlamının mümkün olabileceğini savunmaktadır (Mercan, 2019). Böyle bir yaklaşım, salt nicel ölçütlerle sınırlanmış yöntemlerin aksine, suçun kültürel ve duygusal boyutlarını yakalayarak analiz yapmayı kolaylaştırmaktadır. Ayrıca, suç ve ceza kavramlarının belli bir dönemde sabit tanımlara sahip olmadığına işaret ederek, belirli bir yerde suç kabul edilen bir eylemin farklı bir bağlamda

suç sayılmayabileceğini de hatırlatmaktadır. Bu görüş, suçun zamansal ve mekânsal olarak esnek bir tanıma sahip olduğunu göstermektedir.

Öte yandan, suçun toplumsal algısının yalnızca yasal düzenlemeler ya da failin bireysel eylemlerinden ibaret olmadığı, medya ve popüler kültürün de bu algıyı biçimlendirdiği belirtilmektedir. Nitekim Dowler vd. (2006), televizyon, gazete ve çeşitli dijital platformların suç imgelerini dolaşıma sokarak toplumun suç algısı üzerinde güçlü bir etki oluşturduğunu ortaya koymaktadır. Bu araştırmacılara göre, medyada yer alan “tehlike” ya da “heyecan” unsurları, suçla ilgili algıları güçlendirmenin yanı sıra, suçun nasıl tanımlandığını ve kime atfedildiğini de etkileyebilmektedir. Böylece, suçun hem bireysel hem de toplumsal düzeyde yeniden üretildiği; hukuki, psikososyal ve kültürel yönleriyle bütünlüklü bir yapıya sahip olduğu anlaşılmaktadır.

Kültürel kriminoloji, suçun medyadaki temsillerinde nasıl “romantize” veya “kahramanlaştırıldığı” üzerine görsel ve semiyotik analizler yapmaktadır (Carrabine, 2012). Bu çerçevede, filmlerde veya müzik videolarında suç unsurlarının estetik harmanlanarak sunulması, izleyicilerin suç kavramına dair algılarını dönüştürebilmektedir. Medyada yer alan görsel materyallerin, suçun ideolojik veya duygusal boyutunu yeniden üretmesi, suçun meşrulaşmasına veya sempati duyulmasına yol açabilmektedir (Sageman, 2004). Dowler vd. (2006) medyanın suç temsiliindeki bu biçimlendirici rolüne işaret ederek, popüler kültür ürünlerinde yer alan “tehlike”, “gerilim” ve “heyecan” unsurlarının, suçun toplumsal algıdaki yerini pekiştirdiğini ileri sürmektedir.

Öte yandan, kültürel kriminoloji, suçun toplumsal inşasında duyguların, aşırılık ve heyecan arayışının ve kimlik ifadelerinin de önemli bir rol oynadığını vurgular (Presdee, 2000). Suç, kimi zaman “kendini ifade etme”, “protesto” ya da “özgürleşme” biçimi olarak da değerlendirilebilmektedir. Örneğin, grafiti veya sokak sanatı, yasal çerçevede vandalizm kategorisine girse de alt-kültürler nezdinde politik bir duruşun veya sanatsal bir özgürleşme deneyiminin göstergesi kabul edilebilmektedir (Ferrell, 1997).

Kültürel kriminoloji, suç ve suçluluk konusuna çok yönlü bir perspektif kazandırmaktadır. Gerek Mercan’ın (2019) işaret ettiği yöntemsel kaygılar gerekse Dowler vd.’nin (2006) medyanın kurguladığı suç imgelerine yönelik değerlendirmeleri, bu yaklaşımın yalnızca yasal

veya istatistiksel çerçeveyi değil, aynı zamanda toplumsal, kültürel ve duygusal unsurları da göz önünde bulundurması gerektiğini göstermektedir. Böylelikle, suçlu açıklamak ve anlamlandırmak adına, etnografik saha araştırmaları, medya analizleri ve kültürel incelemeler gibi farklı yöntemlerin birlikte kullanılması daha sağlam ve sahici sonuçlar üretebilmektedir.

Suç, tek bir disiplinin merceğinden bakıldığında eksik veya yanıltıcı sonuçlara yol açabilmektedir (Durkheim, 1951; Malinowski, 1992). Sosyal antropoloji ve suç antropolojisi, suçun toplumsal bağlam, normatif sistem, kültürel değerler ve sosyal kontrol mekanizmalarından nasıl etkilendiğini göstermektedir (Reiss, 1951; Sutherland, 1939). Etnografik yöntem, mikro düzeyde yerel topluluklarda suçun nasıl meşrulaştırıldığı veya algılandığına dair zengin veriler sunarken, kültürel kriminoloji, medyada ve popüler kültürde suçun nasıl temsil edildiğini ve bu temsillerin kamu algısını nasıl dönüştürdüğünü ortaya koymaktadır (Ferrell, 1997; Presdee, 2000).

Saha araştırmalarında artan etik bürokrasisi ve güvenlik tedbirleri, suç alanında etnografik veya katılımcı gözleme dayalı çalışmaların gerçekleştirilmesini güçleştirmektedir (Budilová ve Jakoubek, 2024). Devlet kurumlarının veya üniversitelerin etik komiteleri, “riskli” projeleri onaylarken katı prosedürler uygulamakta, bu durum da yerel topluluklara erişimi zorlaştırmaktadır (Dumont, 2024). Ayrıca aktivist-araştırmacı kimliği, bazen araştırmacıyı hedef hâline getirmekte, bazen de katılımcılarla hızlı bir güven bağı kurmayı sağlamaktadır (Imray Papineau, 2024). Tüm bu faktörler, suç araştırmalarında esnek, çok yönlü ve güvenlik odaklı yöntemlerin geliştirilmesini gerektirmektedir.

Küresel düzeyde dijital alanlarda suçun yaygınlaşması, siber saldırılar, sahte kimlikler ve çevrimiçi propaganda, yeni araştırma stratejilerine olan ihtiyacı artırmaktadır (Zhang, 2025). Öte yandan, Küresel Güney’e odaklanan çalışmalar, yapısal eşitsizlik, yoksulluk ve politik istikrarsızlık gibi etkenlerin suçla nasıl kesiştiğini vurgulayarak, batı merkezli kriminoloji yaklaşımlarının sınırlarını göstermektedir. Bu gelişmeler, suçun incelenmesinde disiplinlerarası ve ulus ötesi iş birliklerinin önemini daha da belirgin hâle getirmektedir.

Sonuç

Suç ve kültür arasındaki ilişkiyi disiplinlerarası bir düzlemde ele alan tüm bu tartışmalar, hukuki

düzenlemelerle sınırlı bir çerçevenin suçu bütünüyle anlamada yetersiz kalabileceğini ortaya koymaktadır. Antropolojik yaklaşım, suçun sadece yasa metnlerinin ihlali değil, aynı zamanda toplumsal bellek, ekonomik koşullar ve kültürel kodlarla birlikte şekillenen çok katmanlı bir olgu olduğunu göstermektedir. Suç antropolojisi, farklı bağlamlarda aynı davranış biçiminin “meşru” ya da “yasa dışı” görülebildiğini incelemektedir; örneğin bazı topluluklarda kaçakçılık faaliyetleri zorunlu bir geçim stratejisi olarak kabul edilirken, başka bir toplumda ağır yaptırımlarla karşılaşabilmektedir. Bu çeşitlilik, suç tanımının sabit olmadığını, aksine yerel normlar ve siyasal ilişkilerle iç içe geçen bir yapıda olduğunu göstermektedir.

Sosyal antropolojinin sunduğu geniş perspektif, akrabalık sistemlerinden ritüellere, inanç pratiklerinden ekonomik dayanışma ağlarına kadar, suçun farklı toplumlarda hangi yollarla ortaya çıktığını ve meşrulaştığını mercek altına almaktadır. Gerek az gelişmiş coğrafyalardaki yerel topluluklarda, gerekse endüstriyel-şehirleşmiş toplumlarda uygulanan etnografik yöntemler, suç eylemlerine dair derinlemesine veri sağlamaktadır. Bu yöntem, araştırmacının gündelik yaşamın içine nüfuz etmesine imkân vererek, fail ile mağdur ilişkisinin toplumsal ve duygusal boyutlarını açığa çıkarır. Böylece, istatistiksel veya hukuk merkezli analizlerin ölçemediği, sembolik ve kültürel dinamikler görünür hâle gelmektedir. Ancak etnografik sahada, etik onaylar, güvenlik tedbirleri ve yerel aktörlerle kurulan ilişkilere dair hassasiyetlerin yönetilmesi de her zaman kolay olmamaktadır.

Kültürel kriminoloji ise suçun medya, popüler kültür ve alt kültürlerdeki yansımalarına odaklanarak, suçun “inşa” sürecini farklı bir açıdan tamamlamaktadır. Filmler, televizyon dizileri, müzik klipleri veya sosyal medya içerikleri, suç kimisi zaman romantize ederken kimisi zaman da aşırı korku ve dışlanmayı besleyecek şekilde kurgulayabilmektedir. Bu durum hem kamuoyundaki algıların değişmesine hem de suç siyaseti ve toplumsal tepkilerin şekillenmesine yol açmaktadır. Örneğin terör örgütlerinin çevrimiçi propaganda videoları, suç eylemlerine katılımı “kutsal görev” veya “kahramanlık” gibi sembollerle meşrulaştırırken, medya yayınları bazen bu temsilleri sorgulamadan yeniden üreterek toplumsal bellek içinde kalıcı izler bırakabilmektedir.

Hukuki bir perspektif, suçun ortaya çıkış sebeplerini, failerin motivasyonlarını ve toplumsal meşrulaştırma stratejilerini tek başına anlamakta

yetersiz kalabilmektedir. Oysaki yerel normlara ve kültürel pratiklere odaklanan antropolojik saha çalışmaları, görsel ve dilsel sembollerle iç içe geçmiş suç kurgularını deşifre etmede kilit öneme sahiptir. Kültürel kriminoloji de bu tabloya, suçun popüler kültür ve kitle iletişim araçlarındaki temsilinin, toplumsal algı ve politikalar üzerindeki etkisini ekleyerek katkıda bulunmaktadır. Sonuç olarak, suç gerçek derinliğiyle kavramak hem mikro düzeydeki etnografik gözlemleri hem de makro ölçekteki siyasal, ekonomik ve medya dinamiklerini disiplinler arası bir bütünlük içinde okumayı gerekli kılar. Böylelikle, suçla mücadele politikalarının da toplumsal, kültürel ve iletişim boyutlarını dikkate alacak şekilde tasarlanması mümkün hâle gelmektedir.

Kaynakça

- Adler, F. (1975). *Sisters in crime: The rise of the new female criminal*. McGraw-Hill.
- Alvarez, M. C., Campos, M., ve Salla, F. (2025). Crime, punishment and inequality in Brazil: Reflections from the Global South. S. Farrall ve S. McVie (Eds). içinde, *Handbook on crime and inequality* (s. 260–284). Edward Elgar Publishing
- Anderson, E. (2000). *Code of the street: Decency, violence, and the moral life of the inner city*. W. W. Norton & Company.
- Becker, G. S. (1968). Crime and punishment: An economic approach. *Journal of Political Economy*, 76(2), 169–217. <http://dx.doi.org/10.1086/259394>.
- Becker, H. (1968). *Outsiders: Studies in the sociology of deviance*. Free Press.
- Benedict, R. (2011). *Kültür örüntüleri* (M. Topal, Çev.). İletişim Yayınları. (Özgün eserin basımı 1934)
- Boas, F. (1911). *The mind of primitive man*. Macmillan.
- Boas, F. (2015). Coğrafya bilimi: Bir tarihsel yöntem–fiziksel yöntem tartışması (E. Boz, Çev.). N. S. Altuntek (Der.) içinde, *Yöntembilim üzerine antropolojik okumalar*. Dipnot Yayınları.
- Budilová, L. J., ve Jakoubek, M. (2024). Fieldwork? Better not: Ethics bureaucracy in Eastern Europe. *Anthropology Today*, 40(2), 11–13. <https://doi.org/10.1111/1467-8322.12873>.

- Bourdieu, P. (1984). *Distinction: A social critique of the judgement of taste*. Routledge.
- Carrabine, E. (2012). Just images: Aesthetics, ethics and visual criminology. *The British Journal of Criminology*, 52(3), 463–489. <https://doi.org/10.1093/bjc/azr089>.
- Coleman, G. (2014). *Hacker, hoaxer, whistleblower, spy: The many faces of Anonymous*. Verso Books.
- Comaroff, J. L. (2001). Colonialism, culture, and the law: A foreword. *Law & Social Inquiry*, 26, 305–314. <https://doi.org/10.1111/j.1747-4469.2001.tb00180.x>.
- Douglas, M. (1966). *Purity and danger: An analysis of concepts of pollution and taboo*. Routledge.
- Dowler, K., Fleming, T., ve Muzzatti, S. L. (2006). Constructing crime: Media, crime, and popular culture. *Canadian Journal of Criminology and Criminal Justice*, 48(6), 837–850. <https://doi.org/10.3138/cjccj.48.6.837>.
- Dumont, G. (2024). “Under threat”: Handling threats during ethnographic fieldwork. *Qualitative Research*, 24(4), 1086–1094. <https://doi.org/10.1177/14687941231206756>.
- Durkheim, E. (1951). *Suicide*. Free Press. (Özgün eserin basımı 1897)
- Evans-Pritchard, E. E. (1937). *Witchcraft, oracles and magic among the Azande*. Clarendon Press.
- Ferrell, J. (1997). Criminological verstehen: Inside the immediacy of crime. *Justice Quarterly*, 14, 3–23. <https://doi.org/10.1080/07418829700093201>.
- Fetterman, D. M. (2019). *Ethnography: Step-by-step*. SAGE Publications.
- Geertz, C. (1973). *The interpretation of cultures*. Basic Books.
- Gibbs, N., ve Hall, A. (2021). Digital ethnography in cybercrime research: Some notes from the virtual field. A. Lavorgna ve T. J. Holt (Ed.) içinde, *Researching cybercrimes: Methodologies, ethics, and critical approaches* (s. 283–299). Springer.
- Girard, R. (2003). *Şiddet ve kutsal* (N. Alpay, Çev.). Kanat Kitap. (Özgün eserin basımı 1972)
- Goffman, A. (2014). *On the run: Fugitive life in an American city*. University of Chicago Press.
- Goffman, E. (1959). *The presentation of self in everyday life*. Anchor Books.
- Hahn, C., Jorgenson, J., ve Leeds-Hurwitz, W. (2011). A curious mixture of passion and reserve: Understanding the etic/emic distinction. *Éducation et Didactique*, 5(3), 145–154. <https://doi.org/10.4000/educationdidactique.1167>.
- Hayward, K., ve Young, J. (2004). Cultural criminology: Some notes on the script. *Theoretical Criminology*, 8, 259–273. <https://doi.org/10.1177/1362480604044608>.
- Hine, C. M. (2000). *Virtual ethnography*. SAGE.
- Hoebel, E. A. (1961). *The law of primitive man: A study in comparative legal dynamics*. Harvard University Press.
- Imray Papineau, É. (2024). Dilemmas of the activist-researcher: Balancing militant ethnography, security culture, and reflexive ethics in Australia. *Qualitative Research*, 24(3), 570–590. <https://doi.org/10.1177/14687941231176933>.
- Lévi-Strauss, C. (1955). The structural study of myth. *The Journal of American Folklore*, 68(270), 428–444. <https://doi.org/10.2307/536768>.
- Lévi-Strauss, C. (1969). *The elementary structures of kinship* (J. H. Bell ve J. R. von Sturmer, Çev.; R. Needham, Ed.). Beacon Press. (Özgün eserin basımı 1949)
- Lévi-Strauss, C. (2008). *Structural anthropology*. Basic Books.
- Malinowski, B. (1922). *Argonauts of the Western Pacific*. Routledge.
- Malinowski, B. (1992). *Bilimsel bir kültür teorisi* (S. Özkal, Çev.). Kabalıcı Yayınevi. (Özgün eserin basımı 1944)
- Mead, M. (1928). *Coming of age in Samoa: A psychological study of primitive youth for Western civilization*. William Morrow.
- Mercan, B. A. (2019). Türkiye’de kültürel kriminolojinin yöntemsel imkânı. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 18(2), 805–823. <https://doi.org/10.21547/jss.473871>.

- Merry, S. E. (2006). *Human rights and gender violence: Translating international law into local justice*. University of Chicago Press.
- Merton, R. K. (1957). *Social theory and social structure*. Free Press.
- Metzl, J. M. (2019). What guns mean: The symbolic lives of firearms. *Palgrave Communications*, 5, 35. <https://doi.org/10.1057/s41599-019-0240-y>.
- Moore, S. F. (1978). *Law as process: An anthropological approach*. Routledge & Kegan Paul.
- Novoa, A. (2015). Mobile ethnography: Emergence, techniques and its importance to geography. *Human Geographies: Journal of Studies & Research in Human Geography*, 9 (1). <https://doi.org/10.5719/hgeo.2015.91.7>.
- Pink, S. (2020). *Doing visual ethnography*. SAGE.
- Presdee, M. (2000). *Cultural criminology and the carnival of crime*. Routledge.
- Radcliffe-Brown, A. R. (1952). *Structure and function in primitive society: Essays and addresses*. Free Press.
- Reiss, A. (1951). Delinquency as the failure of personal and social controls. *American Sociological Review*, 16, 196–207. <https://doi.org/10.2307/2087693>.
- Rose, G. (2022). *Visual methodologies: An introduction to researching with visual materials*. SAGE.
- Sageman, M. (2004). *Understanding terror networks*. University of Pennsylvania Press.
- Spitzer, S. (1975). Toward a Marxian theory of deviance. *Social Problems*, 22, 638–651. <https://doi.org/10.2307/799696>.
- Spradley, J. P. (1979). *The ethnographic interview*. Holt, Rinehart and Winston.
- Sutherland, E. (1939). *Principles of criminology*. J. B. Lippincott.
- Turnbull, S. (2017). Anthropological criminology. J. Miller ve W. R. Smith (Ed.) içinde, *The encyclopedia of criminology and criminal justice*. Wiley-Blackwell.
- Wacquant, L. (2020). *Punishing the poor: The neoliberal government of social insecurity*. Duke University Press. (Özgün eserin basımı 2009)
- Whyte, W. F. (2012). *Street corner society: The social structure of an Italian slum*. University of Chicago Press.
- Wilson, P. (2009). *Aggression, crime and international security: Moral, political and legal dimensions of international relations*. Routledge.
- Zhang, X. (2025). Uncovering the migration of illicit cultural production: A digital ethnography of the JAV industry and fan communities in China. *Youth and Globalization*, 6(1–2), 190–214. <https://doi.org/10.1163/25895745-bja10034>.

2024. Telif hakları yazar(lar)a aittir.

Bu makale Creative Commons Atıf-GayriTicari 4.0 Uluslararası (CC BY-NC 4.0) lisansının hüküm ve şartları altında yayımlanan açık erişimli bir makaledir.